

15.2.2024

Valmiuslakityöryhmä, oikeusministeriö
Lausuntopalvelu.fi**ASIA Lausunto valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista VN/5137/2022**

Valmiuslain kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä on pyytänyt lausuntoja valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta. Samalla on mahdollisuus esittää näkemyksiä ja huomioita valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista ja niistä näkökulmista, jotka tulisi ottaa huomioon valmiuslain kokonaisuudistusta koskevassa lainvalmistelussa.

Valtioneuvosto asetti 6.10.2022 työryhmän valmistelemaan valmiuslain kokonaisuudistusta. Työryhmän tehtävänä on arvioida valmiuslain ajantasaisuus, toimivuus ja kehittämistarpeet sekä valmistella uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat säädösehdotukset. Työryhmän työtä seuraa ja tukee valtioneuvoston asettama parlamentaarinen seurantaryhmä.

Valmiuslakityöryhmän yhtenä tehtävänä on selvittää ja arvioida valmiuslain käyttöönoton kannalta keskeisen varautumisvelvollisuuden sääntelyn täsmentämistarpeet sekä laatia sitä koskevat tarpeelliset säännösehdotukset. Valmistelussa on lisäksi selvitettävä, voidaanko valmiuslain velvoitteet normaalioloissa (varautuminen) ja sen käyttöönotto-tilanteissa (kriisijohtaminen) tämentää toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa muistiossa käsitellään valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevan sääntelyn lähtökohtia ja mahdollisia kehittämistarpeita. Muistio sisältää myös valmiuslakityöryhmän alustavat ehdotukset valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevan sääntelyn kehittämiseksi.

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa. Alla ovat vastauksemme Lausuntopalvelussa.

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

LPY:n mielestä muistiossa on selkeästi kuvattu turvallisuusympäristön merkittävä muuttuminen. Siinä on myös hyvin tunnistettu yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisten järjestelmien ja palveluiden olevan yhä laajemmin yksityisen sektorin tuottamia, vahvasti keskinäisriippuvaisia, globaaleista tuotanto- ja toimitusketjuista sekä logistiikasta riippuvaisia ja aiempaa alttiimpia hallinnon rajat ylittävälle häiriöille.

Vaikka yksityisillä ei ole yleistä varautumisvelvollisuutta, on monien kriittisten alojen lainsäädännössä asetettu erityisiä velvoitteita myös yksityisille toimijoille. Suomessa ollaan implementoimassa kansalliseen lainsäädäntöön EU:n CER-direktiiviä, joka lisää myös yksityisen sektorin kriittisten toimijoiden varautumisvelvollisuuksia sekä normaaliaikojen häiriö- ja kriisitilanteisiin että poikkeusoloihin.

15.2.2024

Yhdistys kannattaa muistion ehdotusta, jonka mukaan yksityisen sektorin varautuminen on syytä edelleen jättää erityissääntelyn, sopimusten ja vapaaehtoisuuden varaan.

LPY pitää tärkeänä, että elinkeinoelämää koskeva lainsäädäntö lähtee toiminnan kriittisyyden näkökulmasta ja varautumisvelvoitteet ovat riskiperusteisia. On myös tärkeää tunnistaa sääntelyn aiheuttama kokonaistaakka yrityksille ja välttää tarpeetonta päällekkäistä tai ristikkäistä sääntelyä, jotta varautumisvelvoite ei heikennä yritysten kilpailukykyä.

Muistion esitys julkishallinnon velvollisuudesta huolehtia varautumisesta myös ostopalvelutilanteissa on kannatettava. Tällöin veloitetaan julkishallinnon toimija huolehtimaan varautumisvelvollisuuden toteuttamisesta myös silloin, kun se hankkii tehtäviensä hoitamista tukevia palveluita sopimusperusteisesti yksityisen sektorin toimijoilta.

Yhdistys katsoo, että tilannekuvaan on sisällytettävä myös yksityisen sektorin toiminta, ainakin kriittisten toimintojen osalta. Tällöin kriittisistä toiminnoista vastaavilla yrityksillä on mahdollisuus ajantasaiseen tietoon perustuvaan päätöksentekoon ja voimavarojen kohdentamiseen niin erilaisissa normaaliajan häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissakin.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

LPY:n mielestä Covid-19-pandemia osoitti selvästi, että valmiuslakia on tarpeen uudistaa. Kuten muistiossa todetaan, valmiuslain painopiste on sotilaallisissa kriiseissä ja laki on osoittautunut huonosti sovellettavaksi lievemmissä poikkeus- ja häiriötilanteissa. Yhdistys kannattaa valmiuslakityöryhmän alustavaa kehitysehdotusta, jonka mukaan yleisen varautumisvelvollisuuden tulisi koskea sekä poikkeusoloihin että tätä lievempiin häiriötilanteisiin varautumista.

Koronapandemia osoitti johtamis- ja viestijärjestelmien merkityksen. Hallintorakenteessa, jossa jokainen ministeriö vastaa oman hallinnonalansa varautumisesta, on tärkeää, että yksi taho kantaa vastuun kokonaisuuden johtamisesta.

Valmiuslain uudistamisen tavoitteena on oltava selkeä, ymmärrettävä ja toimiva kokonaisuus yhdessä muun uudistettavan lainsäädännön (muun muassa tartuntatautilain) kanssa.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamisesta koskevassa työssä?

LPY:n mielestä poikkeus- ja häiriöolojen tiedotusta on kehitettävä siten, että yrityksiin kohdistuvaa viestintää koordinoidaan ja mahdollisesti keskitetään yhdelle toimijalle. On tärkeää, että yritykset voivat helposti löytää tarvitsemansa tiedon häiriötilanteisiin liittyvistä ohjeista, suosituksista, määräyksistä ja toiminnan rajoituksista.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja